

พฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน ผ่านมุมมองของครู อิสลามศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2563 ■ แก้ไขบทความ : 9 เมษายน 2563 ■ ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2563

*อีเมล ผู้เขียนหลัก : taqwamah@gmail.com

นัชชีมา บาเกาะ¹

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียะ²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรม
การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง
คุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกครูอิสลามศึกษาจำนวน 9 คน ซึ่งทำการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์ในการ
คัดเลือก ผลการศึกษาพบว่า ครูอิสลามศึกษามีการรับรู้ต่อสถานการณ์ของพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ของผู้เรียน ได้แก่ 1) ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่ยังไม่มีคุณภาพ 2) ครูผู้สอนเริ่มมีการพัฒนาในด้านการ
สอนแต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร 3) ผู้เรียนเข้าหาครูสายสามัญมากกว่าครูสายศาสนา 4) ครูต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข
พัฒนาวิธีการสอนและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสำหรับพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ในผู้เรียน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมด้านการสอน ได้แก่ การยกตัวอย่างประกอบการสอน การใช้สื่อภาพ
เทคโนโลยีประกอบการสอน เป็นต้น 2) พฤติกรรมด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การเก็บคะแนนเป็นรายกลุ่ม การเข้า
หาผู้เรียนนอกเวลาเรียน เป็นต้น และ 3) พฤติกรรมด้านอารมณ์และสังคม ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน การมี
ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน เป็นต้น และสำหรับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอน แบ่งออกเป็น
2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตัวบุคคล ประกอบด้วย เป็นคนกล้าแสดงออก เป็นผู้ที่ยึดมั่นและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นต้น
และ 2) ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย วิชาที่สอนเอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การมีแบบอย่างด้านการ
สอน เป็นต้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสอน, ความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน, ครูอิสลามศึกษา

¹Ph.D. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา

²Ph.D. (พัฒนศึกษา), อาจารย์คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี

อีเมล : assalihee@gmail.com

Teaching Behaviors for Encouraging Student's Creative Thinking: A Perception of Islamic Studies Teachers in Mueang District, Yala Province

Received: February 8, 2020; ■ Revised: April 9, 2020; ■ Accepted: May 15, 2020

Author E-mail: taqwamah@gmail.com

Nachima Bakoh¹

Muhammadafeefeee Assalihee²

Abstract

This research aimed to perceive the situation and the perception of the Islamic studies teachers on the teaching behaviors to encourage students' creative thinking, to study the teaching behaviors of the Islamic studies teachers and related conditions of the teaching behaviors to encourage the students' creative thinking. The in-depth interview was used in this qualitative study and nine Islamic studies teachers were selected by the purposive sampling technique with the criteria. The study showed that teachers perceived the situation of the teaching behaviors to encourage the students' creative thinking skills namely 1) teachers have low quality of teaching behavior; 2) teachers have started to develop their teaching methods but not as good as they should be 3) students are more likely to approach academic teachers than religious teachers; 4) teachers need to be improved their teaching methods and other related areas. Thus, the teaching behaviors to encouraged creative thinking skills namely 1) the instructional behavior such as demonstrating examples in teaching, using visual media, implementing technology in teaching, etc.; 2) The classroom management behavior such as evaluating students' marks by group, approaching students at the out of class learning, etc.; 3) The socio-emotional behavior such as preserving a positive attitude towards the students, having good interaction between teacher and students, etc. there were two types of the conditions related to the teaching behaviors namely 1) Individual conditions including; assertiveness, continuity self-development, etc.; 2) environment conditions including; the subjects taught are conducive to enhancing creativity and having teacher role model.

Keywords: Teaching behavior, Creative thinking, Islamic studies teachers.

¹Ph.D. (Applied Behavioral Sciences Research). Lecturer, Faculty of Education, Yala Rajabhat University, Yala, Thailand.

²Ph.D. (Development Education). Lecturer, Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University Pattani Campus, Pattani, Thailand 94000 E-mail: assalihee@gmail.com

บทนำ

ในโลกของการทำงานและการใช้ชีวิตในปัจจุบันการคิดสร้างสรรค์ถือว่ามีสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการทำงานในปัจจุบันนั้นอยู่บนฐานของการสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม ซึ่งต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นหลัก ดังนั้นเราจึงเห็นวาทักษะในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์อยู่ด้วย (Partnership for 21st Century Skills, 2008) และการจัดการศึกษาต่างก็ให้ความสำคัญในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนซึ่งเช่นเดียวกับประเทศไทยที่ได้กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยมีเป้าหมายหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่โลกของการทำงานและการใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงทักษะการคิดในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนไทยในภาพรวมกลับพบว่า ผลสัมฤทธิ์ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เห็นได้จากผลการประเมินมาตรฐานด้านการศึกษาระดับนานาชาติ ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยผลการทดสอบ PISA ที่ส่วนใหญ่เน้นการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ และแก้ปัญหา ทุกวิชาต่ำกว่าค่ามาตรฐานขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) (Schleicher, 2019) เช่นเดียวกับการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ที่คะแนนเฉลี่ยในภาพรวมยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะจังหวัด ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่มีผลคะแนน O-NET ต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศทุกปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้สามารถพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน โดยเฉพาะการนำหลักการอิสลามไปนำเสนอหรือประยุกต์ใช้ในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการพัฒนาควรเน้นพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน ซึ่งพบว่ายังมีการศึกษาในปริมาณที่ค่อนข้างจำกัด และโดยเฉพาะในบริบทของครูอิสลามศึกษาที่ส่วนใหญ่ครูสอนเน้นไปที่การท่องจำในตำรับมากกว่าการให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้หลักการในมิติต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ และที่ผ่านมาพบว่าการพัฒนาการสอนและการวิจัยในประเด็นการคิดสร้างสรรค์กับการสอนอิสลามศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัดเช่นเดียวกัน ปัญหาการวิจัยข้างต้นจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อหาคำตอบที่จะนำไปสู่การพัฒนาครูผู้สอนและการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้การสอนอิสลามศึกษาต่อไป

การวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยประยุกต์ใช้กรอบในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของ พอชเชิล และคณะ (Pössel et al., 2013) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการสอนโดยตรงและเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งนิยามพฤติกรรมกรรมการสอนไว้ว่าเป็นการกระทำหรือการปฏิบัติของครูผู้สอนในระหว่างการสอน โดยแบ่งพฤติกรรมกรรมการสอนออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) พฤติกรรมการสอน (Instructional Behavior) 2) พฤติกรรมด้านการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management Behavior) และ 3) พฤติกรรมที่เป็นผลจากอารมณ์และลักษณะการสังคมของครูผู้สอน (Socio-emotional Behavior)

ในฐานะที่ผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีบริบททางการศึกษาและวัฒนธรรมแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ เห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่สามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในบริบทสังคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในบริบทสังคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน

3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์ที่สามารถอธิบายได้โดยผ่านการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนความคิดความรู้สึกต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

2. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่จังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ในการวิจัยเนื่องจากจังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีผลคะแนน O-NET อยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีผลคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานต่อเนื่องหลายปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560) และทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไทยพบว่าโดยรวมแล้วยังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่น่าพอใจ รวมทั้งจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านสังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมที่มีมาอย่างยาวนานในสังคมไทย ตลอดจนเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 9 คน คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยนำเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดขึ้นให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้างาน เพื่อนำรายละเอียดของเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมาให้กับคณะกรรมการโรงเรียนร่วมกันพิจารณาและคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนด ซึ่งเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Inclusion Criteria) ได้แก่ 1) เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพครูและเป็นครูอิสลามศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เป็นครูที่มีผลงานโดดเด่นในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และ 4) เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด และสำหรับเครื่องมือที่ใช้ประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ลักษณะสำคัญคือ 1) In-depth Interview เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ด้วยแนวคำถาม (Guideline) ที่มีลักษณะเป็นประเด็นกว้าง ๆ โดยแนวคำถามจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ แนวคำถามหลัก (Main Question) คำถามเพื่อขอรายละเอียดและความชัดเจน (Probing Questions) คำถามเพื่อตามประเด็น (Follow-up Questions) 2) การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่ได้มีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ (Observer-as-Participant) เป็นการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสังเกตระหว่างการพูดคุยสนทนาว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการแสดงท่าทางหรือปฏิบัติอย่างไร และ 3) การจดบันทึก (Field note)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไมล์สและฮิวเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994) วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประกอบด้วย 1) Data Organizing ทั้งในทางกายภาพและในทางเนื้อหา คือ ทำข้อมูลหลายประเภท ซึ่งได้จากหลายแหล่งหลายวิธีการ ให้อยู่ในรูปของเอกสารที่เป็นระเบียบและเป็นระบบ 2) Data Display หลังจากที่มีการแปลงข้อมูลในรูปเชิงประจักษ์แล้ว ผู้วิจัยแตกข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วทั้งหมดออกมาเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามความหมายเฉพาะของแต่ละหน่วย จากนั้นเลือกเอาหน่วยที่มีความหมายตรงประเด็นกับเรื่องที่ทำการวิเคราะห์มาให้ชื่อ หรือให้ “รหัส” (Coding) 3) Conclusion Interpretation and Verification เป็นการนำเอาข้อมูลที่แตกออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และที่ได้รับการกำหนดรหัสเรียบร้อยแล้ว กลับมารวมเข้ากันใหม่ รวมข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ที่หน่วย

ย่อยเหล่านั้นมีต่อกัน เพื่อสะดวกในการอ่านเพื่อหาความหมาย หาข้อสรุป และตีความ

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ประกอบด้วย 1) Data Triangulation เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับครู เช่น เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้บริหาร เป็นต้น โดยทำการสอบถามพูดคุยจากบุคคลที่เกี่ยวข้องว่ามีความเห็นทิศทางเดียวกันกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ไว้หรือไม่ อย่างไร 2) Methodological Triangulation คือ การที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึก เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์พร้อมกับการสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการดูท่าทีปฏิกิริยา สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียงต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลหลักว่าเป็นอย่างไร 3) Peer Debriefing ในทุกขั้นตอนของการวิจัย เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยขอให้บุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการวิจัยของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ร่วมกันให้รายละเอียด วิพากษ์วิจารณ์ แสดงข้อคิดเห็น และตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูล ข้อค้นพบต่าง ๆ รวมทั้งข้อสรุป เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเหมาะสมและตรงประเด็นคำถามการวิจัยหรือไม่อย่างไร

7. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เช่น ชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล โดยก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ รวมถึงแจ้งการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกทุกครั้ง โดยกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยเป็น

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักลงชื่อยอมรับ รวมทั้งเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ มีทั้งหมดจำนวน 9 คน เป็นครูอิสลามศึกษาที่เรียนจบระดับปริญญาตรีจากต่างประเทศ (ส่วนใหญ่จบจากกลุ่มประเทศอาหรับ) โดยการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรีจำนวน 6 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน และปริญญาเอก จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่เป็นครูอิสลามศึกษาชายจำนวน 6 คน และครูอิสลามศึกษาหญิง จำนวน 3 คน มีอายุระหว่าง 34 - 41 ปี มีประสบการณ์การทำงานในการเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตั้งแต่ 10 - 15 ปี และรายวิชาที่รับผิดชอบส่วนใหญ่ เป็นวิชาภาษาอาหรับและหลากหลายวิชา

2. สถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในบริบทสังคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1) ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่ยังไม่มีคุณภาพ คือ การที่ครูผู้สอนไม่สามารถสอนผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ จากการศึกษาพบข้อมูลดังนี้

ครูผู้สอนยึดติดวิธีการสอนแบบเดิม (เน้นบรรยาย ท่องจำ) คือ การที่ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นการบรรยาย และเน้นการท่องจำให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เคยชินกับระบบการจัดการเรียนการสอนของครูที่เคยสอนตนมาก่อน และเมื่อตนเองทำหน้าที่เป็นครู จึงนำรูปแบบการสอนที่เหมือนครูที่เคยสอนตนมาสอน ซึ่งการสอนลักษณะเช่นนั้นส่งผลให้ผู้เรียนมีแต่ความเข้าใจเฉพาะเนื้อหา ไม่สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ได้ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนจึงไม่เกิดผล “การสอน

ยังเหมือนเดิม ถึงแม้จะเป็นคนใหม่ที่มาสอน คือเคยชินกับการสอนของอุstadh ที่สอนเขามาก่อน” (ผู้สัมภาษณ์ 1) “สอนแบบท่องจำ จำก่อนแล้วค่อยมาเรียนรู้เนื้อหา ผมกลับมา ก็สอนอย่างนั้นเหมือนกัน สอนไปสอนมาปรากฏว่าเด็กเราเก่งแต่เฉพาะเนื้อหาที่เขาเรียน การปฏิบัติที่ถูกต้องก็จะทำได้เฉพาะประเด็นที่เรายกตัวอย่างในชั้นเรียนเท่านั้น ประเด็นที่ต้องใช้หลักการเหมือน ๆ กันกลับปฏิบัติไม่เป็น ไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้เลย คิดไม่เป็น พอเป็นอย่างนั้น พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมันก็จะไม่เกิดขึ้น” (ผู้สัมภาษณ์ 4) โรงเรียนไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนด้านสื่อที่เพียงพอ คือ การที่โรงเรียนไม่มีความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีในการสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ถึงแม้บางโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงครูผู้สอนเองก็ต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานของครูผู้สอนได้ทั่วถึง “ในเรื่องของความพร้อมของโรงเรียน บางโรงเรียนไม่ได้เตรียมพร้อมของสื่อ อยากใช้สื่อแต่โรงเรียนไม่ได้เตรียมในเรื่องของสื่อให้กับครูถามว่ายุคปัจจุบัน 4.0 มีเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสอน แต่ถ้าถามว่าโรงเรียนพร้อมที่จะให้ใช้ไหม อาจจะมีแต่อาจจะมีไม่ครบถ้วนที่จะให้ครูใช้กันทุกคน” (ผู้สัมภาษณ์ 8) ครูผู้สอนไม่พัฒนาตนเอง คือ การที่ครูผู้สอนไม่มีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ และเทคนิควิธีการในการนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่คิดว่าตนเองจะสอนในโรงเรียนนั้น ๆ จนกว่าจะเกษียณ ก็จะมีรูปแบบการสอนที่เหมือนเดิม ไม่คิดที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งสิ่งนี้มีผลทำให้ผู้เรียนขาดการคิดสร้างสรรค์ “อุstadh (ครู) ที่นี่ เขาจะสอนแบบเดิม ๆ นั่ง ๆ แล้วพอจบคาบก็ออก คือเขาคิดว่าเขาจะสอนไปตลอด

บางคนสอนจนกว่าจะไม่มีแรงมาสอน ครูสายสามัญก็มีนะ แต่จะน้อยกว่าสายศาสนา เพราะเขาสามารถไปสอบบรรจุหรือทำงานอย่างอื่นต่อได้ แต่ครูสายศาสนาเขาไม่ค่อยคิดไปไหน สอนตรงนั้นแหละ” (ผู้สัมภาษณ์ 6)

6) ครูผู้สอนมีอายุมากไม่ทันต่อสถานการณ์ คือ การที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุมาก เนื่องจากไม่มีการเกษียณอายุการทำงาน รวมทั้งครูรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงานไม่นานก็ไปทำงานอื่น ในบางครั้งครูผู้สอนนำภาพเหตุการณ์ในอดีตมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจว่าต้องการสื่อถึงอะไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ไม่สามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและสร้างสรรค์ได้ “คนที่สอนอายุเยอะหน่อย มันเข้ากันไม่ได้ คือเขาต้องทันเหตุการณ์กับตัวอย่างที่จะเอามาคุยกับเด็กถ้าเรายกภาพลิปปีลิปปีที่ผ่านมาเขาก็จะไม่สนใจ เขาไม่เข้าใจในสิ่งที่เรายกตัวอย่าง” (ผู้สัมภาษณ์ 2)

ครูผู้สอนไม่สามารถออกแบบสื่อการสอน คือ การที่ครูผู้สอนไม่สามารถออกแบบสื่อในการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากครูสายศาสนาส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนจบสายครู จึงทำให้ครูผู้สอนไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกฝนในด้านการออกแบบสื่อการสอนที่หลากหลาย “คือครูเขาไม่สามารถที่จะออกแบบสื่อการเรียนการสอนได้ อาจด้วยหนึ่งคือเขาไม่ได้เรียนจบมาด้านสายครูโดยตรง เขาเลยไม่มีประสบการณ์ในการทำพวกสื่อต่าง ๆ หรือการออกแบบการสอนให้กับนักเรียน ทำให้เขาไม่รู้ว่าจะต้องทำยังไง” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

ครูผู้สอนไม่มีการประเมินความเข้าใจของผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ไม่มีการประเมินความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจหรือมีความคิดที่สร้างสรรค์ในประเด็นเนื้อหาที่ได้สอนไปอย่างไร “อีกอย่างคือครูหลายคนไม่ได้มีการประเมินว่าเด็กที่สอนอยู่เข้าใจหรือไม่เข้าใจ สอนเสร็จ

ก็ออก จะประเมินก็ตอนสอบกลางภาคปลายภาค แต่บางที่ช่วงที่สอนอยู่ว่าเด็กเข้าใจไม่เข้าใจก็สำคัญ ถามหน่อยว่าเด็กเข้าใจหรือเปล่า ที่จริงอาจจะเข้าใจทุกคนในห้อง แต่ถ้าเราถามเด็กหน่อยว่าเข้าใจหรือไม่เข้าใจ อย่างน้อยเราได้รู้ว่าเขาเข้าใจจริงไหม จะได้ไปปรับหรือไม่ก็อธิบายให้เด็กเข้าใจมากขึ้น” (ผู้สัมภาษณ์ 6)

2) ครูผู้สอนเริ่มมีการพัฒนาในด้านการสอนแต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร คือ การที่บรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนเริ่มมีการพัฒนาจากเดิมเปลี่ยนเป็นการสอนที่มีรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามกลับพบว่าครูผู้สอนไม่สามารถนำสิ่งที่เพิ่งได้รับความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้ “เริ่มมีการนำรูปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ แต่ประเด็นก็คือประยุกต์ใช้ไม่เป็น ไม่รู้จะใช้อย่างไร เพราะติดกับกรอบที่ว่าจะสอนยังไงมันต้องเน้นบรรยายมากกว่า (ในเนื้อหาวิชาที่จะต้องสอน) หลักการเราเปลี่ยนไม่ได้ แต่วิธีการเราสามารถประยุกต์ใช้ได้ อุตสาข (ครูผู้ขาย) หลาย ๆ คนเริ่มการสอนวิชาชีพรู แต่ยังไม่ได้เป็นรูปธรรม แต่ก็เริ่มมีสื่อมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน บรรยากาศเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมาบ้าง แต่การจัดกิจกรรมแต่ละอันนั้นเพื่ออะไรนั้นยังไม่มี ยังไม่ชัด ว่าจะให้เด็กเกิดความคิดวิเคราะห์นะ เกิดความคิดสร้างสรรค์นะ ที่ชัด ๆ แบบนี้ยังไม่มี” (ผู้สัมภาษณ์ 4)

3) ผู้เรียนเข้าหาครูสายสามัญมากกว่าครูสายศาสนา คือการที่ผู้เรียนมักเข้าหาและพูดคุยขอคำปรึกษาจากครูสายสามัญมากกว่าครูสายศาสนา จากการศึกษาพบสาเหตุดังนี้

การจัดการอารมณ์ของครูผู้สอน คือ การที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองที่มีต่อผู้เรียนได้ “นักเรียนส่วนน้อยจะเข้ามาหาอุตสาข ส่วนใหญ่จะเข้าหาครูสามัญ อย่างที่บอก

เมื่อที่อารมณ์ของครู คือเด็กนักเรียนเขารู้อารมณ์ของครูเขาดีอยู่แล้ว มันมีปัญหาตั้งแต่แรกแล้วในเรื่องของความรู้สึก เขาก็จะไม่เข้าหาอุสตาซ แต่ไปเข้าหาครูสามัญมากกว่า” (ผู้สัมภาษณ์ 3) ความชอบและความถนัดของผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนมักจะเข้าหาหรือปรึกษาพูดคุยกับครูสายสามัญมากกว่าครูสายศาสนา เนื่องจากผู้เรียนมีความชื่นชอบและมีความถนัดในเนื้อหาวิชาทางด้านสามัญมากกว่าวิชาศาสนา จึงเป็นผลให้ผู้เรียนมักจะเข้าหาครูสายสามัญมากกว่าครูสายศาสนา “เด็กที่นี่เขาจะชอบเข้าหาครูมากกว่าอุสตาซ อุสตาซอย่างเรา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเขาชอบเนื้อหาวิชาเขานัดเกี่ยวกับวิชาสายสามัญอย่างพวกวิทย์ คณิต ภาษา มากกว่าวิชาอย่างอาหรับ ดัฟซีร์ต่าง ๆ (ผู้สัมภาษณ์ 7)

4) สิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน จากการศึกษาพบข้อมูลดังนี้

โรงเรียนและผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ดี คือ การที่โรงเรียนและผู้บริหารจะต้องร่วมขับเคลื่อนองค์กร โดยมีเป้าหมายให้มีหรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน “ตั้งแต่ผู้บริหารเลย อันดับหนึ่งเลย จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีเพื่อผลักดันมาแก้ไข ต้องเป็นคนรุ่นใหม่ที่เขาใจศาสนา ไม่ใช่หวงแต่เก่าอี ครูพร้อม นักเรียนพร้อมแต่ผู้บริหารไม่พร้อมมันก็ได้ ฉะนั้นหัวเรือใหญ่ต้องสนับสนุนวิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องเป็นคนที่ไม่เก็น หัวลิบจะดีในการบริหาร” (ผู้สัมภาษณ์ 1) การคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ คือ การที่โรงเรียนมีระบบในการคัดเลือกครูที่จะเข้ามาสอนในโรงเรียนอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน หากโรงเรียนมีระบบที่ดีมีคุณภาพ เชื่อว่าครูผู้สอนก็จะสามารถมีวิธีการสอนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ “จริง ๆ แล้วเนี่ยะ ถ้ามีการเริ่มต้นจากการคัดเลือกครูที่จะเข้ามาสอนที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่

แรก เชื่อว่าครูคนนั้นก็จะสามารถสอนเด็ก หรือมีวิธีการสอนที่สามารถทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ได้นะ” (ผู้สัมภาษณ์ 5) ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการออกแบบการสอน คือ การที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับหลักสูตร สารการเรียนรู้ แก่นกลาง ในการที่จะสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามตัวชี้วัดต่าง ๆ “ครูต้องรู้เรื่องหลักสูตร หลายคนเขาไม่เข้าใจหลักสูตรว่าเป็นยังไง ปัญหาคือการไม่เข้าใจนี้แหละ คือจะต้องวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัดว่าเป็นยังไง” (ผู้สัมภาษณ์ 9) “ถ้าจะให้ดี อยากให้ครูอิสลามศึกษาได้เข้าอบรมฟังว่าการเขียนแผนการสอนที่ถูกต้องควรจะทำอย่างไร ควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ครูบางคนยังไม่เข้าใจว่าจุดประสงค์ที่ถูกต้องควรจะเขียนว่ายังไง” (ผู้สัมภาษณ์ 5) ครูผู้สอนได้รับการอบรมพัฒนาจากหน่วยงานภายนอก คือ การที่ครูผู้สอนได้รับโอกาสในการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านการอบรมให้คำปรึกษาจากหน่วยงานภายนอก หรือจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการผลิตสื่อเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสื่อวิชาทางศาสนา รวมทั้งการวัดและการประเมินผลผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อสอบ การประเมินผลผู้เรียนที่ “ให้เขาเอานวัตกรรมใหม่ ๆ มาสอนพวกผม เอาเฉพาะสายศาสนา เน้นเลย ทำเป็นโครงการต่อเนื่อง มันน่าจะช่วยให้ เชิงปฏิบัติการเรายังขาด และเรื่องการผลิตสื่อเฉพาะในวิชาศาสนา สำหรับที่จะสอนเด็ก” (ผู้สัมภาษณ์ 2) “คือครูอยากเปลี่ยนนะ แต่ไม่มีต้นแบบ ไม่รู้ว่าจะเปลี่ยนยังไง เรื่องการวัดประเมินผลเราก็อยากได้ ข้อสอบศาสนาส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องความจำ แต่เรายังทำเรื่องวิเคราะห์ข้อสอบให้เด็กวิเคราะห์สังเคราะห์ ยังออกข้อสอบ หรือวัดและ

ประเมินมันจะยาก” (ผู้สัมภาษณ์ 3) การปรับลดจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนให้น้อยลง คือ การที่ครูผู้สอนมีความต้องการที่อยากให้โรงเรียนมีการปรับลดจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนให้น้อยลง “ส่วนที่สองที่อยากปรับคือ จำนวนเด็กที่มากเกินไป เด็กก็จะมีประมาณ 30 กว่า 40 คนก็มี แนนอนถ้าเราสอนแบบบรรยายเด็กข้างหลังจะไม่ได้ยิน ยิ่งถ้านั่งครูจะไม่เห็นเลยว่าเด็กทำอะไรอยู่ข้างหลัง จำนวนเด็กคิดว่าไม่ได้มีอุปสรรคต่อการสอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ แต่ถ้าครูอยากจะทำมันก็มีวิธี แต่ถ้าจะดีอยากให้ลดจำนวนเด็กห้องละไม่เกิน 30 คน” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

3. พฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน

1) พฤติกรรมด้านการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูในการให้ความรู้หรือพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบข้อมูลดังนี้

การยกตัวอย่างประกอบการสอน คือ การที่ครูผู้สอนมีการยกตัวอย่างประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ปรับใช้ในชีวิตหรือเรื่องราวใกล้ตัวผู้เรียนได้มากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ได้ “จะพยายามโยงเข้ากับปัจจุบัน ถ้าปัจจุบันมีเหตุการณ์อะไรที่คล้ายคลึงคล้อยอย่างอดีตก็จะเอามาให้เด็กช่วยวิเคราะห์ โยงกับเนื้อหาที่เรียน” (ผู้สัมภาษณ์ 2) “อย่างช่วงนั้นมีข่าวอะไรที่อัปเดตเราก็เอามาใช้ให้เด็กช่วยกันวิเคราะห์เสนอความเห็นกันมาประกอบ” (ผู้สัมภาษณ์ 4)

4) การใช้สื่อภาพเทคโนโลยีประกอบการสอน คือ การที่ครูผู้สอนมีการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้และเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

เข้าใจในเนื้อหาวิชา “พยายามเน้นในด้านของสื่อมากที่สุด ไม่ค่อยเป๊ะกับหนังสือคือจะหาข้อมูลเพิ่มเติม” (ผู้สัมภาษณ์ 7) “เราก็ใช้เทคโนโลยีได้บ้าง ผมก็สอนด้วยการเปิดวิดีโอให้เด็กดู แล้วก็ให้เด็กวิเคราะห์ ลองถอดประเด็นปัญหาทางกฎหมายว่ามันก็เผลอจากตัวอย่างที่ให้มา เขาสนใจมากขึ้น แต่เขาวิเคราะห์ยังไม่เป็น” (ผู้สัมภาษณ์ 9) การตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น คือ การที่ครูผู้สอนโยนคำถามให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งวิธีการเช่นนี้สามารถประเมินผู้เรียนได้ว่ามีความคิดอย่างไร “ให้งานให้นักเรียนวิเคราะห์ต่าง ๆ พยายามให้นักเรียนแสดงความเห็นให้มากที่สุด เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเช่นทำโพสการ์ดและแสดงความคิดเห็นและนำเสนองานที่เขาทำ ให้เขาออกนอกห้องสื่อกับหนังสือของเขา และให้เด็กลองแบ่งมรดกในครอบครัวดู เขาวิเคราะห์ดูจากตัวอย่างต่าง ๆ เป็นกรณีเหตุการณ์ต่าง ๆ ไป” (ผู้สัมภาษณ์ 6) การให้ผู้เรียนสาธิตวิธีปฏิบัติ คือ การที่ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนสาธิตวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง “สอนวิชาพิภพ (หลักศาสนบัญญัติ) นี่แหละมันปฏิบัติได้เลย เรียนแบบผิดถูกได้ ให้เด็กทำก่อนแล้วถ้าผิดเราก็อธิบายได้ เช่น วิธีอาบน้ำละหมาด” (ผู้สัมภาษณ์ 2) การให้ผู้เรียนวาดภาพจินตนาการก่อนนำเข้าสู่บทเรียน คือ การที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนมีการจินตนาการด้วยการวาดภาพก่อนนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งทำให้ครูผู้สอนสามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถเชื่อมโยงประยุกต์เรื่องราวต่าง ๆ กับเนื้อหาบทเรียนได้มากขึ้นเพียงใด “ทีนี้เราจะรู้ได้ไงว่าเด็กมีความคิดสร้างสรรค์ เราก็ออกแบบมาว่า เข้าไปในห้อง ให้เด็กวาดรูปก่อนเลยว่าเขาคิดถึงอะไร โดยที่ยังไม่ต้องดูหนังสือก่อน ให้วาด

มาและเขียนคำมาลึกลับคำที่เกี่ยวข้องกับภาพวาด คือ ทุกคนวาดได้ ตรงนี้เราก็สามารถดูได้ว่าเด็กคิดได้ หลังจากที่ได้วาดแล้ว ก็ให้เขาอธิบายว่าสิ่งที่เขาคิดวาดมานั้นคืออะไร” (ผู้สัมภาษณ์ 5) **การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ** คือ การที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนมีการแสดงบทบาทสมมติจากประเด็นเนื้อหาวิชาที่ครูผู้สอนได้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง “วิชาของผมนี่ ผมสอนหลายวิชา แต่ว่าจะมีวิชาหนึ่งที่จะให้เด็กเขาออกมาทำบทบาทสมมติ เช่น ถ้าเจอเหตุการณ์บางอย่าง เขาจะอย่างไร คือให้เขาได้ลองทำดู” (ผู้สัมภาษณ์ 3) **การให้ผู้เรียนทำแผนผังทางความคิด (Mind map)** คือ การที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดสร้างสรรค์ ด้วยการให้ผู้เรียนทำแผนผังทางความคิด ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาได้สร้างสรรค์หรือไม่ “เราสามารถทำเป็น Mind Mapping ให้เขา แล้วก็ให้เขาทำเองก็มีบางทีบทไหนที่เราอยากให้เด็กทำให้เขาทำสรุปมา” (ผู้สัมภาษณ์ 6) “อย่างผมจะให้เด็กทำ Mind Map จะดูว่าเขาคิดอย่างไร เขาเข้าใจไหม เขาสามารถเชื่อมโยงได้ไหม ซึ่งบางทีก็เด็กทำให้เราที่นะ เขามีไอเดียใหม่” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

2) **พฤติกรรมด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน** คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ จากการศึกษาพบข้อมูลดังนี้

การเก็บคะแนนเป็นรายกลุ่ม คือ การที่ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้วยวิธีการเก็บคะแนนเป็นรายกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน สร้างสรรค์ผลงานออกมาให้ดีที่สุด รวมทั้งเป็นการช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนยังทำได้ไม่ดี “จะมีการเก็บคะแนนเป็น

กลุ่มก็มี คือ พอเราเก็บเป็นเดี่ยว เด็กเขาชอบนะ แต่ว่ามันจะไม่เกิดการทำงานร่วมกัน จะไม่มีการรับรู้ว่าเป็นเพื่อนเป็นอย่างไร พอเราเก็บแบบกลุ่ม เขาเองก็จะได้ช่วยกันให้กลุ่มได้คะแนนเยอะ ต้องพยายามทำงานออกมาให้ดี” (ผู้สัมภาษณ์ 7) **การเข้าหาผู้เรียนนอกเวลาเรียน** คือ การที่ครูผู้สอนมีการเข้าหาผู้เรียนนอกเหนือจากชั่วโมงของการเรียน ซึ่งการที่ครูผู้สอนได้รู้จักตัวตนของผู้เรียน จะทำให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ตามความถนัดของแต่ละคน “นอกเหนือจากการเรียนการสอนแล้ว ก็จะเข้าไปคุยกับเด็กนักเรียนเวลานอกการเรียนกับเด็กด้วย ทำให้เราเห็นความเป็นตัวตนว่าเด็กคนนั้นเป็นอย่างไร เห็นการกระทำของเด็กมากกว่าการสอนในห้องเรียน บางทีเด็กไม่เปิดเผยตัวเองเวลาเรียนกับเรา แต่พออยู่นอกห้องก็แสดงอีกแบบ พอเราได้ไปคุยกับเค้าก็จะเข้าใจมากขึ้น เข้าใจเด็กมากขึ้น” (ผู้สัมภาษณ์ 8) **การสร้างบรรยากาศการแข่งขันในผู้เรียน** คือ การที่ครูผู้สอนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยการท้าทายผู้เรียน ซึ่งการท้าทายนี้ทำให้ผู้เรียนพยายามกล้าที่จะแสดงออกและเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ “และก็สร้างบรรยากาศให้แข่งขัน หมายถึงว่าใครจะอ่านก็ให้คะแนน ก็แข่งขัน เวลาเรารู้สึกคะแนน พอเห็นว่าเราให้คะแนนจริง ๆ ก็เอาด้วย” (ผู้สัมภาษณ์ 6) **การบูรณาการศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน** คือ การที่ครูผู้สอนมีการบูรณาการเนื้อหาวิชาในหลาย ๆ วิชาพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ รวมทั้งเป็นการลดเนื้อหาวิชาให้น้อยลง ดังคำกล่าวที่ว่า “พยายามบูรณาการให้มันมากที่สุด ในเรื่องของรายละเอียดของวิชาที่เราสอนไป เราเรียนเยอะไหม เราเรียนเยอะ โดยเฉพาะนักเรียนของเราจะต้องมีการทำ MOU กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศด้วย...นี่เป็น

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนของเราล้ม ดังนั้นเราต้องมีการบูรณาการ ส่งเสริม ลดความยุ่งยากในการเรียนของเขาด้วยการบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ร่วมกัน” (ผู้สัมภาษณ์ 1)

3) พฤติกรรมด้านอารมณ์และสังคมที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน คือ พฤติกรรมที่สามารถแสดงออกได้ทั้งในช่วงเวลาของการจัดการเรียนการสอนหรือในช่วงเวลาอื่น ๆ จากการศึกษาพบข้อมูลดังนี้

การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนมีมุมมองและทัศนคติต่อผู้เรียนในทางบวก ผู้เรียนก็สามารถรับรู้ถึงอารมณ์และความคิดของผู้สอนที่มีต่อตนเอง มีผลทำให้ผู้เรียนเปิดกว้าง ยอมรับผู้สอนและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ “จริง ๆ ถ้าจะให้พูดนะ มุมมองของครูเองก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันที่จะทำให้เด็กเองเขาสนใจเรียนใหม่ อย่างผมเรามองบวกกับเด็กอยู่แล้ว เราอยู่ฝ่ายปกครองด้วย เรารู้จักธรรมชาติของเด็กว่าเป็นยังไง...พอเรามีมุมมองหรือทัศนคติที่ดีกับเด็ก มันก็จะง่ายต่อการสอนของเรา เด็กเองก็จะมีทัศนคติที่ดีกับเรา เด็กก็จะกล้าขึ้นมีความคิดมาใหม่ ๆ มานำเสนอมากขึ้น” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งมีผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น “โดยเฉพาะโรงเรียนของเรา คิดว่าเป็นระบบหนึ่งที่สามารถจูนเจือช่วยเหลือนักเรียน คือจะมี Halaqoh (กิจกรรมกลุ่ม) อย่างคาบแรก หลังจากที่เราเลิกแฉวนักเรียนจะมีกลุ่มฮาลาเกาะฮ์ของตนเอง ส่วนตัวคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ดีที่สามารถจูนเจือและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครูได้” (ผู้สัมภาษณ์ 1)

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน คือ การที่ครูผู้สอนมีความสัมพันธ์อันดีต่อ

เพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถขอคำปรึกษา ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด “ปกติครูส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหาอะไร สามารถทำงานร่วมกันได้ คอยกันได้ มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน อย่างผมก็ไม่มีปัญหากับใครนะ คือในโรงเรียนก็พยายามทลายกำแพงระหว่างครูด้วยกัน จะได้ทำงานกันได้ง่าย” (ผู้สัมภาษณ์ 6)

4. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

1) ด้านตัวบุคคล จากการศึกษาพบข้อมูลที่สำคัญคือ **เป็นคนกล้าแสดงออก** คือ การเป็นบุคคลที่มักจะทำอะไรน่าคนอื่นเสมอ กล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะแสดงความเห็น กล้าที่จะลงมือทำสิ่งใหม่ ๆ และกล้าที่จะคิดนอกกรอบและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ความกล้าเหล่านี้จึงส่งผลให้ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง เมื่อเป็นครู ก็สามารถนำสิ่งใหม่ ๆ นำเทคนิควิธีการที่ตีมาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดงานที่สร้างสรรค์ได้ “คิดว่าผลมาจากโรงเรียนตาดีกา เราเป็นคนหนึ่งที่ชอบขึ้นเวที เขายืนเราตั้งแต่เด็ก ๆ ทำให้เราเป็นคนที่ยกย่องจะไม่มากก็ตาม พอเรากล้าแล้ว ในการทำอะไรก็ตามก็มักจะเป็นคนเริ่มกว่าคนอื่น ชอบคิดอะไรใหม่ ๆ ตลอด” (ผู้สัมภาษณ์ 1)

เป็นผู้ที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ การที่ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ชอบเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้วยการติดตามข่าวสารหรือสถานการณ์ในปัจจุบันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่นิยมหรือชื่นชอบเกี่ยวกับอะไร เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำเรื่องดังกล่าวมาเชื่อมโยงและบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน รวมทั้งมีการศึกษาต่อหรือเรียนรู้เพิ่มเติม “เราต้องทบทวนสถานการณ์ว่าเด็กปัจจุบันเขานิยมอะไร เช่น การดูทีวี ช่วงนี้เด็กฮิตดูอู่อเจ้า เราก็ต้องรู้ เวลาคุยก็จะรู้เรื่อง ทำให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ ทันทันง่ายขึ้น”

(ผู้สัมภาษณ์ 2) “ได้ไปเรียน ป.บัณฑิตบ้าง ก็เลยทำให้อะไรที่จริงแล้วมันมีวิธีการสอนหลายวิธีนะ ที่สามารถนำไปใช้ในการสอนของเรา” (ผู้สัมภาษณ์ 5) เป็นผู้ที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย คือ การที่ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกไว้วางใจและเปิดใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมักจะรับในสิ่งที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอด กล่าวที่จะแสดงออกและมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นำไปสู่การสร้างสรรคที่ตึงามให้เกิดขึ้นในการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนได้ง่ายขึ้น “สมัยเด็ก ๆ ผมจะสนิทกับอุสตาซ จะไปบ้านอุสตาซ ตอนนี้เราก็จะทำตัวเหมือนกับอุสตาซในตอนนั้น คือเราจะไปคุยกับเด็ก หยอกล้อกับเด็ก บางทีเด็ก ๆ ก็มาหาเรา คือเด็กถ้าเขาชอบเรา เราสอนอะไร เขาก็จะรับ” (ผู้สัมภาษณ์ 2) **ประสบการณ์ของผู้สอน** คือ การที่ครูผู้สอนมีการนำประสบการณ์การสอนที่ผ่านมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น “คือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เราเก็บมา เราก็จะมีเคสกรณีตัวอย่างว่าเราสอนแบบนี้ประสบความสำเร็จ ก็เอามาใช้ในปีต่อไปได้ไหม ถ้าสอนแบบนี้มันไม่เวิร์คเราก็จะไม่เอามาใช้ต่อ” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

2) ด้านสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบข้อมูลที่สำคัญคือ **วิชาที่สอนง่ายต่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์** คือ จากการศึกษาพบว่าธรรมชาติของวิชาหลายวิชาสามารถสอนผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ วิชากฎหมาย เป็นต้น “อย่างวิชาที่ผมสอนก็ง่ายนะถ้าเราจะใช้สื่อหรืออะไรที่ทำให้เด็กเขาเข้าใจง่ายขึ้น ให้เขานึกภาพออกว่ามันเป็นยังไง ให้เขาได้คิดได้เห็นภาพตามได้ อย่างวิชาประวัติศาสตร์ วิชากฎหมาย ก็เอามาประกอบให้เขาวิเคราะห์กัน เด็กก็จะสนใจ” (ผู้สัมภาษณ์ 3) **การมีครูต้นแบบ/แบบอย่างด้านการสอน** คือ การที่ครูผู้สอนมีครูต้นแบบและเพื่อนร่วมงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการสอน จึงส่งผล

ให้ครูผู้สอนอยากที่จะทำงานเป็นครู และมีวิธีการสอนที่พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาให้มากที่สุด “ตอนเรียนเขาสอนดี เราเลยอยากเป็นอุสตาซ สอนเข้าใจง่าย อยากเรียนกับอุสตาซนี้ เขาสอนให้เรารู้จักคิดวิเคราะห์ พอเราทำคะแนนได้เยอะ เขาก็จะให้ของขวัญรางวัล เราเลยประทับใจ” (ผู้สัมภาษณ์ 2) “เพื่อนร่วมงาน เราเห็นเวลาเขาสอนเขาตั้งใจ ทำชิตโน้นนั่น ทำให้เราอยากจะทำเหมือนกับเขาด้วย” (ผู้สัมภาษณ์ 8) **การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก** คือ การที่ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานภายนอก “โรงเรียนเราได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรภายนอก จากมหาวิทยาลัยมาช่วยในเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตร การวางแผนหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งทำให้เราปรับตัวและเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น” (ผู้สัมภาษณ์ 2) **การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร** คือ การที่ครูผู้สอนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารโรงเรียน ที่คอยผลักดัน สนับสนุน และให้โอกาสครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ “โรงเรียนพอเห็นปัญหาเด็ก โรงเรียนให้เปลี่ยนเป็นแบบ Active และทุก ๆ สัปดาห์จะต้องส่งแผนและจะต้องถ่ายรูปว่าสอนอะไรบ้างให้ผู้บริหารโรงเรียน ถ่ายอัดวิดีโอส่งให้ผู้บริหารดู” (ผู้สัมภาษณ์ 3) “ถ้าจะพัฒนาตนเองก็มีถามเพื่อนบ้าง ดูพัฒนาการของเขา บางทีเขาให้คำแนะนำว่าให้ไปดูพจนาน์พจนานี้เกี่ยวกับวิธีการสอน เทคนิคการสอนต่าง ๆ” (ผู้สัมภาษณ์ 6) **การเข้ารับการอบรม** คือ การที่ครูผู้สอนได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน “ด้วยที่เราเป็นคนอายุน้อย โครงการอะไรต่าง ๆ ที่มาให้โรงเรียน คนที่โดนก็คือเรา เพราะอายุน้อย และก็ได้มีโอกาส วันนั้น

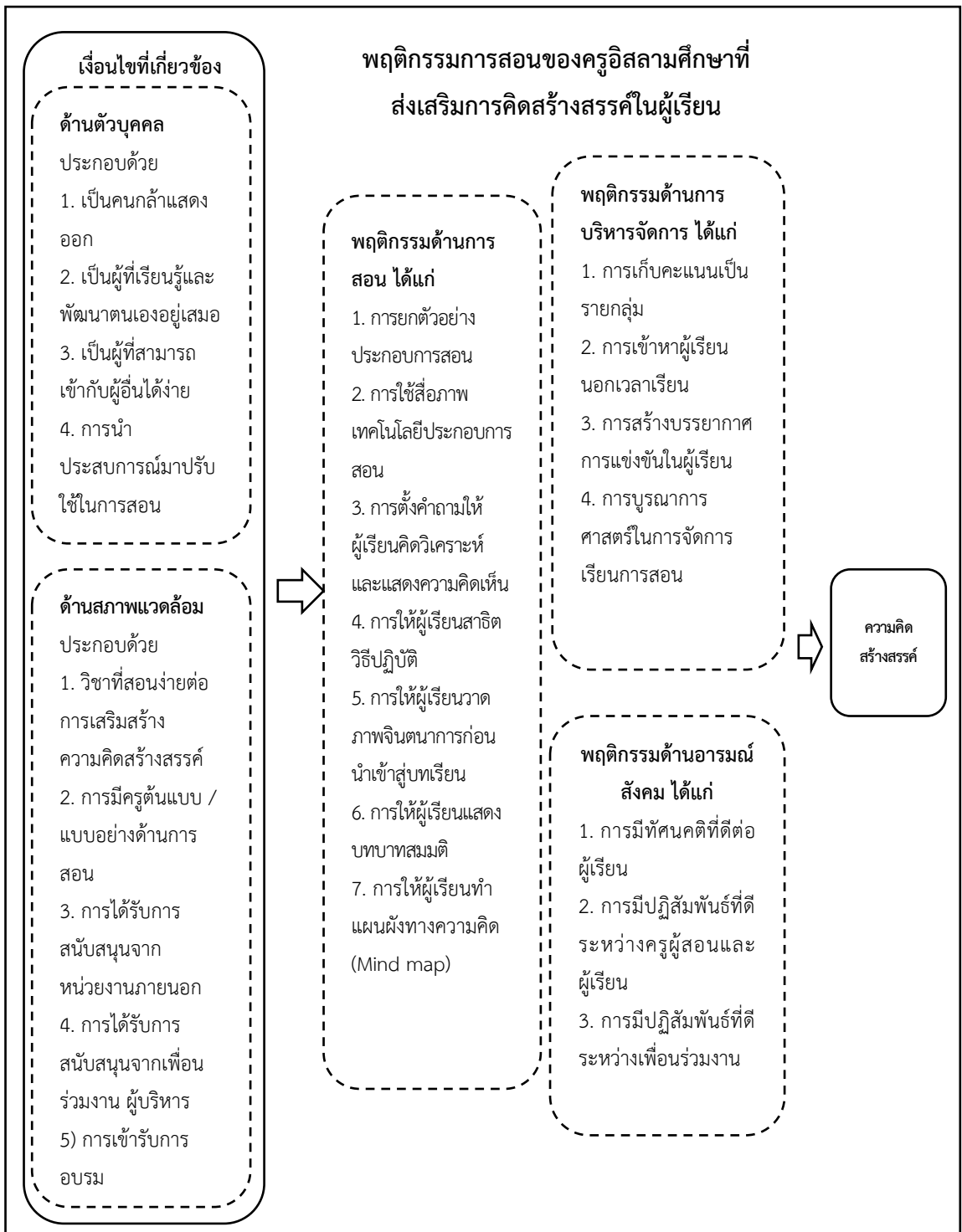
เรามองว่าเป็นภาระ แต่พอมาถึงจุดนี้เรามองว่าเป็นโอกาส เราได้เรียนรู้หลาย ๆ อย่าง” (ผู้สัมภาษณ์ 4)
“มีโอกาสเข้าอบรมบ้าง ก็เลยทำให้ อ้อที่จริงแล้วมันมีวิธีการสอนหลายวิธีนะ ที่สามารถนำไปใช้ในการสอนของเรา” (ผู้สัมภาษณ์ 5)

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปเป็นภาพรวมสถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษา

ที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในบริบทสังคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ดังภาพที่ 1 และสรุปภาพรวมพฤติกรรมการสอน และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ภาพรวมสถานการณ์และการรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในบริบทสังคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ภาพที่ 2 ภาพรวมพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน

อภิปรายผล

สถานการณ์การรับรู้ของครูอิสลามศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

จากการศึกษาพบว่าแม้ปัจจุบันครูอิสลามศึกษาเริ่มมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง แต่ยังคงขาดการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ และพบว่าครูผู้สอนในปัจจุบันมีพฤติกรรมการสอนที่ยังไม่มีคุณภาพ เนื่องจาก ครูผู้สอนยึดติดวิธีการสอนแบบเดิม (เน้นบรรยาย ท่องจำ) ซึ่งเนื้อหาวิชาทางด้านอิสลามศึกษาส่วนใหญ่เน้นการศึกษาทำความเข้าใจถึงหลักการ การปฏิบัติต่าง ๆ และเป็นเนื้อหาวิชาที่จะต้องจำและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการสอนจึงยังคงเป็นการสอนในรูปแบบดั้งเดิม รวมทั้งอัตราการจ้างงานในแต่ละปีมีจำนวนไม่มาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่มีการกำหนดอายุเกษียณงาน ดังนั้นครูผู้สอนส่วนใหญ่จึงมีอายุมาก ไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ยึดติดกับรูปแบบการสอนของตนเอง ซึ่งการยึดติดกับความคิดของตนเองเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงาน ก.พ., 2559) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนและนักเรียนในหลายด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของจารูว์จัน สองเมือง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2555) พบว่า ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการสอน และความสามารถในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งการศึกษาของนิเพาซาน วาบา (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่าครูไม่เข้าใจในกระบวนการจัดทำหลักสูตรอย่างแท้จริง และครูขาดความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และจากการศึกษาพบว่าสิ่งที่ครูผู้สอน

อิสลามศึกษาต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา คือ โรงเรียนและผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ดี จากการศึกษาของรุชดี สันนะกิจ (2558) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควรมีภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือภาวะผู้นำเชิงบริหารมีสูงสุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีส่วนส่งผลทำให้โรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมมากขึ้น (ชลกร ตันประภัสร์ และคณะ, 2556) รวมทั้งการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข หากโรงเรียนมีครูผู้สอนที่มีคุณภาพ จะส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนที่สามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้ นอกจากนี้การเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน หลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิรัตน์ เหมรินทร์ และคณะ (2559) พบว่าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีปัญหาการใช้หลักสูตรสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

พฤติกรรมการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน

พฤติกรรมด้านการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูในการให้ความรู้หรือพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีการยกตัวอย่างประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดและเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้เข้ากับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง รวมทั้งครูผู้สอนมีการพยายามใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและอยาก

เรียนรู้ ร่วมกันคิดวิเคราะห์และแลกเปลี่ยน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่ดี ดังการศึกษาของ Siedlaczek (2004) พบว่า เทคโนโลยีมีส่วนส่งเสริมให้ครูผู้สอนเกิดพฤติกรรมการสอนที่ดี และส่งผลต่อการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน นอกจากนี้การตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นก็มีความสำคัญอย่างมากในการที่จะสร้างให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังข้อเสนอของ Nair & Ngang (2012) ที่เสนอให้ครูผู้สอนสร้างการมีส่วนร่วมในการกระตุ้นทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ในระหว่างกิจกรรม รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมยังเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและรับผิดชอบ (Zemelman et al., 2005) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้ผู้เรียนวาดภาพจินตนาการก่อนนำเข้าสู่บทเรียน และการทำแผนผังความคิด เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังการศึกษาวิจัยของ ศุภฤตา ภูระหงษ์ (2557) และนฤมล ไกรฤกษ์ (2558) ที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมผ่านงานศิลปะการวาดภาพระบายสี ส่งผลให้นักเรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูงขึ้น พฤติกรรมด้านการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน (Classroom Management Behavior) คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีการเก็บคะแนนเป็นรายกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน ซึ่ง Osborn (1963) ได้มีการเสนอเทคนิคการระดมพลังสมอง จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดหลายทิศทาง คิดคล่องแคล่ว ได้ปริมาณมากในช่วงเวลาจำกัด “โดยการให้บุคคลคิดเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้” นอกจากนี้การเข้าหาผู้เรียนนอกเวลาเรียน การสร้างบรรยากาศการแข่งขันในผู้เรียน และการบูรณาการศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้

ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ ในขณะที่พฤติกรรมด้านอารมณ์และสังคมที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน (Socio-emotional Behavior) คือ พฤติกรรมที่สามารถแสดงออกได้ทั้งในช่วงเวลาของการจัดการเรียนการสอนหรือในช่วงเวลาอื่น ๆ จากการศึกษาค้นคว้าครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน ส่งผลให้ครูผู้สอนเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทำให้ครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนในทางสร้างสรรค์ ซึ่งการที่ครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดีนั้น ผู้เรียนก็สามารถรับรู้ถึงอารมณ์และความคิดของครูผู้สอนที่มีต่อตนเอง มีผลทำให้ผู้เรียนเปิดกว้าง ยอมรับผู้สอน และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนต่อไป

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ครูอิสลามศึกษามีพฤติกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวบุคคล ประกอบด้วย เป็นคนกล้าแสดงออก เป็นผู้ที่มีความรู้และพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้ที่สามารถเข้ากับผู้อื่นง่าย และมีการนำประสบการณ์มาปรับใช้ในการสอน ซึ่งเงื่อนไขสำคัญเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกภาพก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ได้ (ทิพวัลย์ ปัญจะวัต, 2548) ดังนั้นครูจำเป็นที่จะต้องหมั่นเรียนรู้และสนับสนุนตนเองอย่างต่อเนื่องเพราะจะได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นจากความรู้ที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติม (Hein, 2012) ซึ่งเงื่อนไขส่วนบุคคลดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Mackinnon (1978) ที่ได้ศึกษาคูณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ และ 3) ชอบแสดงออก

มากกว่าที่จะเก็บไว้ Mendelsohn & Griswold (1966) ยังพบว่าบุคคลสร้างสรรค์จะมองเห็นช่องทางที่จะแก้ไขปัญหได้ดีกว่า เป็นผู้มีความรู้สึกไวต่อปัญหามองเห็นการณ์ไกล มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความคิดอย่างคล่องแคล่ว รวมทั้ง Garison and Magoon (1972) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์คือ เป็นบุคคลที่มีความสนใจกว้างขวาง ท้นต่อเหตุการณ์รอบด้าน ต้องการเอาใจใส่ในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ พร้อมทั้งยอมรับข้อคิดเห็นจากข้อเขียนที่มีสารประโยชน์ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบใช้

สำหรับเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมที่ทำให้ครูอิสลามศึกษามีพฤติกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย วิชาที่สอนง่ายต่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การมีครูต้นแบบหรือแบบอย่างด้านการสอน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และการเข้ารับการอบรม ซึ่งการได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนสามารถมีพฤติกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของของวรวิธ มัสพันธ์ (2556) พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน การสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้เรียนจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ สิ่งสำคัญต้องมาจากพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนที่ดีมีคุณภาพ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีการค้นคว้าหาความรู้เทคนิค วิธีการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถปรับตัวในการใช้สื่อและ

เทคโนโลยี การวิเคราะห์หลักสูตรและเขียนแผนที่ถูกวิธี รวมทั้งการวัดและการประเมินผล มีการฝึกฝนตนเองในการจัดการควบคุมอารมณ์ และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีการพัฒนาตนเอง การจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในด้านต่าง ๆ และการพัฒนาผู้เรียน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ รวมถึงการจัดบรรยากาศโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้หากโรงเรียนมีระบบในการคัดเลือกครูผู้สอนที่มีคุณภาพ ผู้เรียนก็จะมีคุณภาพเช่นเดียวกัน นอกจากนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนและกำหนดนโยบายการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนในด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการเปิดโอกาสและมีเวทีให้ครูผู้สอนและผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการให้ขวัญและกำลังใจที่ดีต่อการพัฒนาครูและนักเรียนที่เหมาะสม

ข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงตัวแปรสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนและความคิดสร้างสรรค์ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกบุคคล รวมทั้งพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนทั้งสามด้าน ซึ่งตัวแปรปัจจัยเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาเป็นตัวแปรในการศึกษา ที่จะนำไปสู่การมีความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ และจากข้อค้นพบทำให้ผู้วิจัยทราบเพียงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ แต่ยังไม่สามารถพิสูจน์ในเชิงประจักษ์ได้ว่า ตัวแปรที่ค้นพบนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ดังนั้นหากผู้วิจัยสนใจศึกษา สามารถนำข้อค้นพบจากตัวแปรเหล่านี้ มาพัฒนาเป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณ ในรูปแบบการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ ทำนาย หรือความสัมพันธ์เชิง

สาเหตุต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ พัฒนาเป็นแนวทาง (Guideline) สำหรับการศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ

หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนาเป็นแนวทางคู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอนที่จะทำอย่างไรให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- จารุวัจน์ สองเมือง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2555). สภาพ ปัญหาและความต้องการของครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. *วารสาร AL-NUR*, 7(13), 19-32.
- ชลกร ตันประภัสร์, ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(2), 42-55.
- ทิพวัลย์ ปัญงะมะวัต. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ไกรฤกษ์. (2558). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะต่างรูปแบบ โรงเรียนวัดดุสิตาราม* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- นิเพาชน วาบา. (2556). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รุชดี สันนะกิจ. (2558). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วรวิธ มัสพันธ์. (2556). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ เหมรินทร์, รัชดา ธรรมเจริญ และปรีดา เบญจการ. (2559). ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดพัทลุง. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7, 23 มิถุนายน 2559*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศุภฤตา ภูระหงษ์. (2557). *กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทอรัแนซ์ผ่านงานศิลปะ เรื่องวัฒนธรรมอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). *ระบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ด้วยแผนที่ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงาน ก.พ. (2559). *หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การคิดเชิงสร้างสรรค์*. นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Garrison, K. C., & Magoon, R. (1972). *Educational psychology*. Ohio: Charles E. Morrill publishing century-crofts.

- Hein, V. (2012). The effect of teacher behaviour on student's motivation and learning outcomes: a review. *Acta Kinesiologiae Universitatis Tartuensis*, 18, 9-19.
- Mackinnon, D. W. (1978). *In search of human effectiveness: identifying and developing creativity*. New York: Creative education foundation.
- Mendelsohn, G. A., & Griswold, B. B. (1966). Assessed creative potential, vocabulary level, and sex as predictors of use of incidental cues in verbal problem solving. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4(4), 423-431.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand oaks: Sage publication.
- Nair, S., & Ngang, T. K. (2012). Exploring parents' and teachers' views of primary pupils' thinking skills and problem-solving skills. *Creative Education*, 3(01), 30-36.
- Osborn, A. F. (1963). *Applied imagination*. (3rd ed.). New York: Scribner's.
- Partnership for 21st Century Skills. (2008). *21st century skills, education & competitiveness: A resource and policy guide*. AZ: Author.
- Pössel P., Rudasill, K. M., Adelson, J. L., Bjerg, A. C., Wooldridge, D. T., & Black, S. W. (2013). Teaching behavior and well-being in students: Development and concurrent validity of an instrument to measure student-reported teaching behavior. *International Journal of Emotional Education*, 5(2), 5.
- Schleicher, A. (2019). *PISA 2018 insights and interpretations*. Paris: Organization for economic co-operation and development (OECD).
- Siedlaczek, K. (2004). Perceptions about teaching online versus in a classroom environment. *College Quarterly*, 7(3), 1-17.
- Zemelman, S., Daniels, H., & Hyde, A. (2005). *Best practice today's standards for teaching and learning in America's schools*. (3rd ed.). Portsmouth, New Hampshire: Heinemann.